

Kohtuasi C-80/23**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

14. veebruar 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. veebruar 2023

Taotluse esitaja:

Zamestnik direktor na Glavna direktsia za borba s organiziranata prestapnost kam Ministerstvo na vatreshnite raboti (siseministeerium, organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise peadirektoraadi asedirektor)

Kahtlustatav:

V. S.

KOHTUMÄÄRUS

Kuupäev: 14. veebruar 2023

Linn: Sofia

Sofiyski gradski sad (Sofia linnakohus)

[...],

olles läbi vaadanud 2021. aastal tsiviilhageja avalduse alusel algatatud menetluse kohtuasjas nr 752, tuvastab järgmist:

- 1 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on võtnud teadmiseks käesolevas põhikohtuasjas tehtud Euroopa Kohtu 26. jaanuari 2023. aasta otsuse (C-205/21, EU:C:2023:49) ning leiab, et teatavad asjaolud ei ole veel välja selgitatud, mistõttu ei saa ta seda kohtuotsust vahetult kohaldada, et hinnata, kas ja millistel tingimustel peaks ta andma loa V. S-i biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks.
- 2 Ebaselgus puudutab esiteks toimikus sisalduvaid materjale, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus võib kasutada [Euroopa Kohtu otsuse] punktis 133 talle ülesandeks tehtud kontrolli läbiviimisel, ja teiseks küsimust, kas see kontroll võib laieneda

tõendite tõendusjõule, kuna ühelt poolt on kohtuotsuse punktis 100 peetud tõendite hindamise võimaluse puudumist riigisiseses õiguses põhjendatuks, kuid teiselt poolt võib kontroll tulenevalt esimesele küsimusele antud vastusest ja kohtuotsuse punktides 130 ja 131 esitatud märkustest siiski vajalik olla.

- 3 Seetõttu on vaja esitada uus eelotsusetaotlus.

Asjaolud

- 4 V. S-le esitati 1. märtsil 2021 kahtlustus, mille kohaselt osales ta koos kolme teise isikuga kuritegelikus ühenduses, mille eesmärk oli – kahe äriühingu tegevuse raames – varalise kasu saamise eesmärgil panna Bulgaaria territooriumil üksteisega kooskõlastatult toime süüteod karistusseadustiku (Nakazatelen kodeks, edaspidi „NK“) artikli 255 tähenduses, nimelt kahtlustus maksuvõlgade kindlaksmääramise ja tasumisega seotud maksupettuse toimepanemises vastavalt käibemaksuseadusele (Zakon za danaka varhu dobavenata stoynost); teod kvalifitseeriti tegudena, mis on hõlmatud NK artikli 321 lõike 3 teise alternatiivi punktiga 2 koostoimes artikli 321 lõikega 2.

Kahtlustatavaks tunnistamise määrus toimetati talle kätte 15. märtsil 2021. V. S. kaitses end ise ega lasknud end esindada advokaadil.

- 5 Vahetult pärast kahtlustuse esitamist paluti tal teha koostööd politseis registreerimiseks, st lasta koguda enda daktüloskoopilised ja fotograafilised andmed ning lasta võtta endalt proov DNA-profiili koostamiseks (edaspidi „biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumine“).
- 6 Politseis registreerimise menetlus on kriminaalmenetlusest eraldiseisev ja erinev menetlus. See algatatakse kahtlustatavaks tunnistamise määruse alusel, kuid see eksisteerib kriminaalmenetlusest eraldi ega ole selle osa. Seetõttu kehtivad selle suhtes teised eeskirjad.
- 7 Kuna V. S. keeldus andmast nõusolekut oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks, täitis ta samal päeval – 15. märtsil 2021 – avalduse vormi, milles ta märkis, et talle on teatatud, et on olemas õiguslik alus politseis registreerimiseks vastavalt siseministeriumi seadusele (Zakon za Ministerstvo na vatreshnite raboti, edaspidi „ZMVR“). Avalduses esitas ta ametliku märkuse, et ta keeldub andmast nõusolekut oma daktüloskoopiliste ja fotograafiliste andmete kogumiseks nende registreerimise eesmärgil ja proovide võtmiseks enda DNA-profiili koostamiseks, ilma et ta oleks esitanud põhjendust.
- 8 Politseiasutus jättis V. S-i suhtes politseis registreerimise toimingud tegemata ja pöördus eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole.

Taotluses viidatakse pooleliolevale kriminaalmenetlusele; selles väidetakse, et kahtlustatavate, sealhulgas V. S-i süü kohta on piisavalt tõendeid; et talle on esitatud ametlik kahtlustus kuriteo toimepanemises NK artikli 321 lõike 3 teise

alternatiivi punkti 2 alusel koostoimes artikli 321 lõikega 2; et ta keeldus lubamast võtta endalt sõrmejälgi, lasta ennast fotografeerida ja võtta endalt proove DNA-profiili koostamiseks; viidatakse õigusnormidele (ZMVR artikli 68 lõige 1 ning politsei registrisse kandmise ja registrist kustutamise üksikasju reguleeriva määruse (Naredba za reda za izvarshvane i snemane na politseyska registratsia, edaspidi „NRISPR“) artikli 11 lõige 4); palutakse kohtult luba teha V. S-i puhul kõnealused toimingud (sõrmejälgede võtmine, registrifotode tegemine ja proovide võtmine DNA-profiili koostamiseks) sundi kasutades.

- 9 Taotlusele on lisatud järgmised dokumendid: V. S-i ametlikult kahtlustatavaks tunnistamise määruse fotokoopia ja selle avalduse fotokoopia, millega V. S. keeldus andmast nõusolekut võtta endalt sõrmejälgi, lasta ennast fotografeerida ja võtta endalt proove DNA-profiili koostamiseks.

Teisi toimikus sisalduvaid dokumente eelotsusetaotluse esitanud kohtule ei esitatud. Esitamata jätmise põhjused on ära toodud allpool punktides 21–27.

Euroopa Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT 2016, L 119, lk 89),

Euroopa Kohtu 26. jaanuari 2023. aasta otsus Ministerstvo na vatreshnite raboti (C-205/21, EU:C:2023:49).

Riigisisised õigusnormid

- 11 Riigisisised seadused:

- karistusseadustik (Nakazatelen kodeks, „NK“);
- kriminaalmenetluse seadustik (Nakazatelno-protsesualen kodeks, „NPK“);
- siseministeriumi seadus (Zakon za Ministerstvoto na vatreshnite raboti, „ZMVR“);

NPK sätted, mis reguleerivad uurimisasutuste poolt kohtueelses menetluses tehtavate ja kodanike eraelu sfääri riivet põhjustavate toimingute kohtulikku kontrolli

- 12 Kohtueelses menetluses, nimelt tõendite kogumisel tekib vajadus teha selliseid uurimistoiminguid, mis toovad kaasa füüsiliste isikute eraelu sfääri riive – nt sideandmete päring – NPK artikkel 159a; kehaline läbivaatus, elukoha ja sõidukite läbiotsimine ning elukohas ja sõidukites oleva vara arestimine – NPK

artikkel 161; isiku läbiotsimine, et leida tema riietes olevaid esemeid – NPK artikkel 164; postisaadetiste kinnipidamine ja arestimine – NPK artikkel 165 jmt.

- 13 Üks nimetatud uurimistoimingutest on isiku läbivaatus – NPK artikkel 158. Selle käigus tuvastatakse kehalised eritunnused, sealhulgas vigastused, armid, kuriteojäljed jmt. Isiku läbivaatus võib hõlmata ka fotode tegemist, sõrmejälgede võtmist ja proovide võtmist DNA-profiili koostamiseks (biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumine), kui see on menetluse eseme seisukohast nõutav.
- 14 Vastavalt füüsiliste isikute õiguste kaitset reguleerivatele riigisisestele õigusnormidele teevad uurimisasutused punktides 12 ja 13 nimetatud uurimistoiminguid kohtu eelneval loal; kiireloomulistel juhtudel on võimalik neid toiminguid teha ka kohtu eelneva loata, kuid kohtu luba tuleks viivitamatult taotleda tagantjärele [...].

Punktis 13 osutatud isiku läbivaatus tehakse isiku nõusolekul ja kui isik nõusolekut ei anna, siis viiakse see kohtu loal läbi sundi kasutades – NPK artikli 158 lõige 3; kiireloomulistel juhtudel tehakse isiku läbivaatus kohtu loata, kuid kohtu luba tuleb taotleda tagantjärele – NPK artikli 158 lõige 4.

- 15 Iga kord esitatakse toimik kohtule, kes saab tutvuda toimiku kõikide materjalidega, et hinnata, kas eelnevalt antava loa või tagantjärele antava loa taotlus on põhjendatud.
- 16 Kohtueelses menetluses osutub vajalikuks kohaldada kahtlustatavate suhtes menetlusõiguslikke sunnimeetmeid: eelvangistus – NPK artiklid 64 ja 65, elukohast lahkumise keeld – artikkel 62, ohvri kaitseks võetavad meetmed – NPK artikkel 67, ametist kõrvaldamine – NPK artikkel 69 jmt. Sunnimeetmete kohaldamise pädevus on kohtul.

Iga kord esitatakse toimik kohtule, kes saab tutvuda toimiku kõikide materjalidega, et hinnata, kas prokuratuuri taotlus sunnimeetmete kohaldamiseks on põhjendatud või mitte. Sellistel juhtudel on ka kaitsjal õigus toimiku materjalidega tutvuda.

- 17 Kohtueelses menetluses tekib vajadus rakendada meetmeid rahalise karistuse, konfiskeerimise jms tagamiseks. Ka selle kohta teeb otsuse kohus, kellel on ligipääs toimiku kõikidele materjalidele.
- 18 Kohus annab kriminaalmenetluse kohtueelses etapis paljudel juhtudel loa rakendada füüsiliste isikute õigusi puudutavaid meetmeid ja lahendab kaebusi, mille on isikud esitanud oma õiguste rikkumise peale – eelkõige eelvangistuse peale esitatud kaebusi. Igal sellisel juhul esitatakse kogu toimik kohtule, kes peab selle läbi vaatama ja vastavalt selles sisalduvatele materjalidele otsuse tegema.

Tegelikkuses on see osutunud uurimise läbiviimist takistavaks asjaoluks, mistõttu võeti NPK § 203 lõikega 5 vastu erinorm, mille kohaselt jätkatakse menetluses

uurimist ka siis, kui menetlusõiguslike sunnimeetmetega seoses on toimik kohtule esitatud.

- 19 Toimikut ei esitata kohtule juhul, kui tunnistaja ülekuulamise viib läbi kohtunik – NPK artikli 222 lõike 1 teine lause. Seda põhjusel, et kohtul puudub võimalus ülekuulamist ise läbi viia – kohtu roll on selles mõttes passiivne, et kohus peab kontrollima üksnes kõnealuse ülekuulamise õiguspärasusele esitatavate vorminõuete täidetust. Kohus ei tee mingeid otsuseid.

Kui üle kuulatakse tunnistaja, kelle isikut hoitakse saladuses, on kohtule tema tegelik isik teada – NPK artikli 123 lõige 5 koostoimes artikli 123 lõike 2 punktiga 2.

- 20 Kokkuvõte: Kui tegemist on kriminaalmenetlusega, siis ei nähtu riigisisest õigusest, kohtupraktikast ega õigusteooriast ühtegi praktilist juhtumit ega teoreetilist käsitust, mille kohaselt tuleks kriminaaluurimise takistamise ärahoidmiseks jätta kohtule, kes vaatab läbi füüsilise isiku õiguste rikkumist puudutavat kaebust, toimik esitamata.

Ei eeldata, et kohus võiks rikkuda uurimise salajasust, avaldada kahtlustatavatele teavet või muul viisil piirata uurimisasutuste võimalust viia läbi uurimistoiminguid – nagu on märgitud kohtuotsuse C-205/21 punktis 100.

Selline eeldus näib – riigisisese õiguse aspektist – täiesti absurdsena.

Põhjus jätta toimik kohtule esitamata, kui ZMVR artikli 68 alusel taotletakse kohtult luba koguda politseis kohustuslikuks registreerimiseks vajalikke biomeetrilisi ja geneetilisi andmeid sundi kasutades

- 21 Eespool nimetatud sätted on asjakohased ainult kriminaalmenetluse puhul. Muude menetluste, sealhulgas ZMVR artikli 68 lõike 5 teise lause kohase menetluse puhul need asjakohased ei ole. Kõnealune menetlus erineb kriminaalmenetlusest ja ei ole selle osa (vt eespool punkt 6).
- 22 ZMVR artikkel 68 on sõnastatud nii, et politseis registreerimine tuleneb automaatselt sellest, et isikule on esitatud kahtlustus sellise tahtliku süüteo toimepanemises, mille suhtes alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel. Kuna biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumine on politseis registreerimise kohustuslik osa, tuleb need andmed järelkult koguda juba ka siis, kui isik on tunnistatud kahtlustatavaks.
- 23 ZMVR artikli 68 lõike 5 teine lause näeb ette, et juhul kui kahtlustatav ei anna oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks politseis registreerimise eesmärgil nõusolekut, kogutakse need „kohtu loal [...]“ sundi kasutades.

Arvestades politseis registreerimise, sealhulgas biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumise automaatsust, piirdub ZMVR artikli 68 lõike 5 teise lause kohane kohtulik kontroll küsimusega, kas kahtlustus on esitatud sellise tahtliku

süüteo toimepanemises, mille suhtes alustab prokurör kriminaalmenetlust omal algatusel, ja kas kahtlustatav on keeldunud andmast nõusolekut oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks. Muude asjaolude hindamine ei ole ette nähtud. Seetõttu ei esitata kohtule kogu toimikut, vaid ainult koopia isiku kahtlustatavaks tunnistamise määrusest ja koopia avaldusest, millega kahtlustatav keeldus andmast nõusolekut oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks.

- 24 Sellise piiratud kohtuliku kontrolli põhjus on asjaolu, et kõnealust menetlust reguleerib ZMVR, mitte NPK; taotluse esitab politseiasutus, mitte prokuratuur. Seetõttu ei ole kehti NPK-le iseloomulikud tagatised, mis puudutavad kogu toimiku esitamist kohtule, ja taotluse õiguspärasuse piiramatu kontroll.
- 25 Täpsemalt: Kui biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumine on vajalik uurimistoimingute tegemiseks selles konkreetses menetluses, milles isik kahtlustatavaks tunnistatakse, tehakse seda NPK artiklis 158 sätestatud korras, kohaldades menetluslikke tagatisi, mis hõlmavad seda, et kohtul on toimikule täielik ligipääs ja kohus hindab piiramatult kõiki asjaolusid seoses andmete kogumisega õiguspärasusega, sealhulgas ka küsimust, kas kahtlustuse esitamiseks esineb tõsine alus ning kas selliste andmete kogumine on vajalik ja proportsionaalne.

Seevastu politseis registreerimise puhul kogutakse neid andmeid ainult võimaliku tulevase kasutamise eesmärgil, kui selline vajadus peaks tulevikus tekkima. Seega ei ole liikmesriigi seadusandja ette näinud tõhusat kohtulikku kontrolli; sellest tulenevalt jäetakse toimik kohtule esitamata.

- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab veel kord, et põhjus, millele tuginedes jäetakse ZMVR artikli 68 lõike 5 teise lause kohases menetluses kohtule toimik esitamata, ei ole seotud eesmärgiga säilitada uurimise salajasus ja hoida ära tulevaste uurimistoimingute takistamine.

Kõnealune menetlus ei ole iseenesest uurimisega seotud.

Uurimisega on seotud NPK artikli 158 kohane menetlus, milles esitatakse kohtule alati kogu toimik.

- 27 Kokkuvõte: ZMVR artikli 68 lõike 5 teise lause kohases menetluses ei ole toimiku esitamist kohtule ette nähtud seetõttu, et seadusandja ei pidanud vajalikuks teha kohtule ülesandeks hinnata kahtlustuse [piisavat] tõendatavust ning biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumise vajalikkust, mitte aga seetõttu, et kardeti, et kohtu ligipääs toimiku materjalidele uurimist takistab.

Eelotsuse küsimuste põhjendused

Esimene küsimus

- 28 Euroopa Kohtu 26. jaanuari 2023. aasta otsuse C-205/21 punktis 133 tegi Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtule ülesandeks kontrollida, kas riigisisest õigust saab tõlgendada nii, et see võimaldab kohtul hinnata, kas süüdistatava biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumine nende registreerimise eesmärgil on „rangelt vajalik“.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selline liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendamine tuleb kõne alla, kui ta kohaldab ZMVR artikli 68 lõike 5 teises lauses sisalduva erinormi asemel NPK üldnorme, mis on kohaldatavad kõigil juhtudel, mil kohus annab eelnevalt loa füüsiliste isikute eraelu sfääri riivet põhjustavate uurimistoimingute tegemiseks. Kõnealuste üldnormide kohaselt peab kohus piiramatult uurima taotletud uurimistoimingu õiguspärasuse kõiki aspekte. Eelkõige juhul, kui tegemist on biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumisega poolelioleva uurimise eesmärgil, kontrollib kohus piiramatult selle toimingu õiguspärasust – NPK artikkel 158 (eespool punktid 13–15).
- 30 Viidatud kohtuotsuse punktis 133 märgib Euroopa Kohus, et kõnealuse kontrolliga tuleb hinnata (1) kuriteo laadi ja raskust ja (2) muid asjakohaseid tegureid, sealhulgas punktis 132 nimetatud tegureid – kuriteo konkreetset asjaolud, kuriteo võimalik seos muude pooleliolevate menetlustega, asjaomase isiku varasem karistatus või isiklik profiil.
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kõik need asjaolud on hõlmatud kontrolliga, mida kohus põhimõtteliselt teeb, kui ta annab loa viia NPK alusel läbi füüsiliste isikute eraelu sfääri riivet põhjustavaid uurimistoiminguid.
- Seega saaks eelotsusetaotluse esitanud kohus järgida Euroopa Kohtu juhiseid liidu õigusega kooskõlas olevaks tõlgendamiseks, kui ta seoses menetluse esemeks oleva biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumisega politseis registreerimise eesmärgil kohaldaks lihtsalt NPK kohast üldist menetlust, sealhulgas NPK artiklis 158 ette nähtud menetlust (eespool punktid 13–15).
- 32 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et NPK kohase üldise menetluse, sealhulgas NPK artiklis 158 ette nähtud menetluse kohaldamisel on tema käsutuses kogu toimik ja pärast selle läbivaatamist saab ta teha vajaliku kontrolli (eespool punkt 15). See tähendab, et NPK kohast üldist menetlust peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus kohaldama mitte ainult seoses Euroopa Kohtu poolt eespool punktides 132 ja 133 nimetatud kontrollide läbiviimise ja ulatusega, vaid ka seoses toimiku materjalidega tutvumisega, mille järel teeb ta kõnealused kontrollid.
- 33 See tuleneb tõsiasjast, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul peab olema selleks, et ta saaks Euroopa Kohtu juhiseid läbiviidava kontrolli laadi kohta tegelikult järgida, olema võimalus toimiku materjalidega tutvuda.

Eelkõige ei ole võimalik teostada tegelikku tõhusat kontrolli üksnes selle määruse alusel, millega tunnistati V. S. kahtlustatavaks, ja V. S-i kirjaliku avalduse alusel, millega V. S. keeldus andmast nõusolekut oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks. Sellele tuginedes ei saa kohtuotsuse punktides 132 ja 133 nimetatud asjaolusid – kuriteo laad ja raskus; kuriteo konkreetsed asjaolud, kuriteo võimalik seos muude poolleiolevate menetlustega, asjaomase isiku varasem karistatus – täielikult kontrollida ja ei ole võimalik koostada tema isiklikku profiili.

- 34 Eelotsusetaotluse esitanud viitab taas sellele, et liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendamine tuleb kohtuotsuse punkti 133 esimese lause kohaselt kõne alla, kuid see eeldab ka kohtu õigust nõuda välja põhikohtuasja toimik ja tutvuda selles sisalduvate materjalidega.
- 35 Samal ajal nähtub kohtuotsuse punktist 100, et Euroopa Kohus eeldab, et harta artikliga 47 on kooskõlas, kui kohtul ei ole sellise taotluse üle otsustamisel, mille eesmärk on saada luba kahtlustuse saanud isiku biomeetriliste ja geneetiliste andmete sunniviisiliseks kogumiseks, võimalust tutvuda toimiku materjalidega ja nende põhjal hinnata kahtlustuse aluseks olevaid tõendeid. Sellest aspektist lähtudes näib, et riigisisene seadus, mis ZMVR artikli 68 lõike 5 teise lause kohases menetluses ei anna kohtule toimikuga tutvumise võimalust, on liidu õigusega kooskõlas.
- 36 Järelikult esineb ebaselgus. Ühest küljest nõustub Euroopa Kohus liikmesriigi seadusandjaga selles, et kohtule ei tule toimikut esitada, millest tulenevalt näib olevat õiguspärane, et toimiku materjalidega tutvumata ei saa kohus kahtlustuse aluseks olevaid tõendeid hinnata (punktid 100 ja 101). Teisest küljest on Euroopa Kohus pannud kohtuotsuse punktides 132 ja 133 eelotsusetaotluse esitanud kohtule kontrollide tegemise kohustuse, mida ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul võimalik tõhusalt täita, kui toimik ei ole kohtule kättesaadav.
- 37 Seetõttu esitatakse esimene küsimus, nimelt kas direktiivi artiklit 10 tuleb tõlgendada nii, et kohus saab hinnata „rangelt vajalikkuse“ kriteeriumi, kui tal puudub ligipääs kogu toimikule ja ta saab tutvuda ainult kahe selles sisalduva dokumendiga – ametlikult kahtlustatavaks tunnistamise määrus ning biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks nõusoleku andmisest keeldumise avaldus –, või eeldab kõnealune hindamine vastupidi seda, et kohtul peab olema ligipääs kogu toimikule.
- 38 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab taas sellele, et kohtuotsuse punktides 100 ja 101 sisalduva vastuse andmisel lähtus Euroopa Kohus faktilisest ja õiguslikust olukorrast, mis on Bulgaaria õigusele võõras, nimelt et kohtule ei antud ligipääsu toimikule, kuna kardeti, et see võib uurimist takistada (selgitatud eespool punktides 12–27).

Kui ei ole põhjust jätta toimik kohtule kättesaadavaks tegemata ja võttes arvesse, et riigisiseste õigusnormide tõlgendamine kooskõlas liidu õigusega, mida palub

Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtul teha kohtuotsuse punktis 133, eeldab ligipääsu toimikule, peaks eelotsusetaotluse esitanud kohtul olema võimalus toimik välja nõuda.

- 39 Praktilisest aspektist: Selleks et põhikohtuasjas viia läbi kontrolli, mille tegi Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtule ülesandeks kohtuotsuse punktis 133, peab eelotsusetaotluse esitanus kohus välja nõudma toimiku. Ta ei saa aga toimikut välja nõuda, kuna Euroopa Kohus on kohtuotsuse punktides 100 ja 101 eeldanud, et eelotsusetaotluse esitanud kohtule toimiku kättesaadavaks tegemata jätmine on õiguspärane. Euroopa Kohus võttis selle järelduse tegemisel aga aluseks sellise riigisisese faktilise ja õigusliku olukorra, mida tegelikult ei eksisteeri.

Seepärast vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus enne toimiku väljanõudmist Euroopa Kohtult kinnitust, et seda tehes ei toimi ta täpselt vastupidi juhistele, mille andis Euroopa Kohus juba kohtuotsuse punktides 100 ja 101.

Nimelt on võimalik, et Euroopa Kohus leiab, et kohtuotsuse punktides 132 ja 133 ülesandeks teatud kontrollid tuleb läbi viia üksnes ametlikult kahtlustatavaks tunnistamise määruse ja keeldumisavalduse alusel, ilma et eelotsusetaotluse esitanud kohtul oleks ligipääsu toimiku materjalidele.

Kui Euroopa Kohus on sellisel seisukohal, siis ei saa neid kontrolle läbi viia.

Teine küsimus

- 40 See küsimus esitatakse vaid juhuks, kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt.

Kohtuotsuse punktides 100 ja 101 märgib Euroopa Kohus, et see, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei saa – kuna toimik ei ole talle kättesaadav – kahtlustuse põhjendatust kontrollida, on lubatav vaid seetõttu, et kontroll toimub hiljem.

Kui kohtule on aga toimik tegelikult kättesaadav, peaks ta selle kontrolli läbi viima, kuna see on nüüd nii faktiliselt võimalik – toimiku materjalid on olemas – kui ka õiguslikult nõutav. Nii märkis Euroopa Kohus otsuse punktis 130, et pelk asjaolu, et isikule on esitatud kahtlustus, ei ole piisav, ja täpsustas punktis 131, et peab esinema tõsine alus arvata, et asjaomane isik on toime pannud kuriteo.

- 41 Selle pinnalt võib teha järelduse, et eelotsusetaotluse esitanud kohus võib hinnata ka seda, kas kahtlustus on piisavalt tõendatud. Seda tuleb põhjendada järgmiselt:

– direktiivi 2016/680 artikli 6 punkt a kehtestab kõnealuse nõude isikuandmete kogumise põhitingimusena;

– kõnealune hindamine on riigisisese õiguse kohaselt tavapärane ja seda kohaldatakse kõikides NPK alusel toimuvates menetlustes, sealhulgas NPK

artikli 158 kohases menetluses (punkt 13), mis on [ZMVR] artikli 68 lõike 5 teise lause kohase menetlusega kõige sarnasem;

– võimalus teha kõnealune hindamine hiljem, millele viitas Euroopa Kohus kohtuotsuse punktides 100 ja 101, ei välista, et ajal, mil kohus andis loa koguda biomeetrilisi ja geneetilisi andmeid sundi kasutades, ei olnud veel tegelikult kogutud piisavalt kahtlustust toetavaid tõendeid, vaid et need kogutakse alles hiljem;

– võimalus teha kõnealune hindamine hiljem, millele viitas Euroopa Kohus kohtuotsuse punktides 100 ja 101, on juba toime pandud rikkumise vastu kasutatav õiguskaitsevahend, kusjuures direktiivi 2016/680 eesmärk on luua mehhanism, et hoida ära isikuandmete, eelkõige biomeetriliste ja geneetiliste andmete alusetu kogumine.

- 42 Peale selle juhib eelotsusetaotluse esitanud kohus sõnaselgelt tähelepanu sellele, et vähemalt osa kontrollidest, mille läbiviimise tegi Euroopa Kohus talle ülesandeks kohtuotsuse punktides 132 ja 133, hõlmab nimelt kogutud tõendite hindamist sellest aspektist, kes on teo toime pannud ja kas tegu on oma olemuselt kuritegu. Õeldu kehtib kontrolli suhtes, mis puudutab 1) kuriteo laadi ja raskust ning 2) kuriteo konkreetseid asjaolusid. Nende asjaolude hindamiseks tuleb seega eelnevalt tuvastada, et „on tõsine alus arvata, et asjaomane isik on toime pannud kuriteo“, kusjuures see hinnang eeldab, et „juba on kogutud piisavalt tõendeid [...]“, nagu on sõnaselgelt märgitud kohtuotsuse punktis 131.
- 43 Hindamine, mille teeb Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtule ülesandeks kohtuotsuse punktides 132 ja 133 (kuriteo laadi ja raskuse ning kuriteo konkreetsete asjaolude hindamine), eeldab seega ka kohtuotsuse punktides 100 ja 131 nimetatud asjaolude hindamist („nende tõendite hindamine, millel põhineb [...] kahtlustuse esitamine“, ja selle [küsimuse] hindamist, kas „on tõsine alus arvata, et asjaomane isik on toime pannud kuriteo“).
- 44 Seepärast esitatakse teine küsimus, nimelt kas eelotsusetaotluse esitanud kohus võib pärast seda, kui talle on toimik kättesaadav, piiramatult kontrollida, kas taotlus anda luba koguda biomeetrilisi ja geneetilisi andmeid sundi kasutades, on õiguspärane, sealhulgas seda, kas kahtlustus on põhjendatud, või ei pea ta seda küsimust käsitlema ja peaks teostama üksnes osalise kontrolli, mis hõlmab muid asjaolusid (nt kahtlustuse saanud isiku varasem karistus ja tema isiklik profiil), mis sellega seotud ei ole.

Eespool esitatud põhjustel tegi [eelotsusetaotluse esitanus kohus] järgmise

KOHTUMÄÄRUSE:

MENETLUS PEATATAKSE

EUROOPA KOHTULE ESITATAKSE JÄRGMISED EELOTSUSE KÜSIMUSED:

1. Kas direktiivi 2016/680 artiklis 10 sätestatud „rangelt vajalikkuse“ kontrollimise nõue, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud [26. jaanuari 2023. aasta otsuse Ministerstvo na vatreshnite raboti, C-205/21, EU:C:2023:49] punktis 133, on täidetud, kui see kontroll viiakse läbi üksnes isiku ametlikult kahtlustatavaks tunnistamise määruse ja kirjaliku avalduse alusel, millega isik keeldub andmast nõusolekut oma biomeetriliste ja geneetiliste andmete kogumiseks, või on vajalik, et kohtule oleks esitatud kõik toimiku materjalid, mis tehakse riigisisese õiguse kohaselt kohtule kättesaadavaks seoses taotlusega anda luba füüsiliste isikute õigusfääri riivet põhjustavate uurimistoimingute tegemiseks, kui see taotlus esitatakse kriminaalasjas?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav: kas kohus, kellele on toimik kättesaadavaks tehtud, võib seoses „rangelt vajalikkuse“ hindamisega vastavalt direktiivi 2016/680 artiklile 10 koostoimes artikli 6 punktiga a kontrollida ka seda, kas esineb tõsine alus arvata, et kahtlustatav on kahtlustuses märgitud kuriteo toime pannud?

[...]

TÖÖDOKUMENT